

JOSIP HORVAT (1896. – 1968.)

Ervoje Pavić

Josip Horvat (Horvath), hrvatski novinar, književnik, kulturni povjesničar i publicist, rođen je 15. I. 1896. u Čepinu, a umro 6. X. 1968. u Zagrebu. Kao novinar Horvat je radio u Obzoru, a potom kao glavni urednik Jutarnjeg lista od 1926. do 1941. Iako nije bio školovani povjesničar, razmjerno je uspješno obradio povijesne događaje i osobe. Objavio je nekoliko povijesnih romana te političke biografije Frane Supila, Ante Starčevića i Ljudevita Gaja. Među njegova najznačajnija djela svakako spadaju: Politička povijest Hrvatske I-II, Kultura Hrvata kroz 1000 godina, I-II i Povijest novinstva Hrvatske 1771.-1939. U radu se donosi kratki prikaz njegovo života i rada te objavljenih knjiga.

Josip Horvat (Horvath), poznati hrvatski književnik, novinar, povjesničar, kazališni i književni kritičar, prevoditelj i urednik, rođen je u Čepinu 15. siječnja 1896. godine, a umro je u Zagrebu 6. listopada 1968. (Matan, 2006: 353)

Još kao dijete, s obitelji se preselio u Zagreb, gdje je otac Đuro bio sluga u Demetrovoj 5 na Gornjem gradu, kod Antuna pl. Mihalovića, hrvatskog bana od 1916. do 1918. godine. U Zagrebu se školovao na Trgovačkoj akademiji, a klasni položaj natjerao je Horvata da bude bolji od drugih, fakultativno je učio strane jezike jer mu je obrazovanje bila jedina mogućnost uspjeha. Po uzoru na list osječke gimnazije, *Javor*, Horvat je uređivao istoimeni časopis na zagrebačkoj Akademiji. List je izlazio od 1912. do 1914. godine i imao dosta čitatelja. U njemu se Horvat formirao kao nesimpatizer Beča i Budimpešte, a na takav stav veliki utjecaj imao je njegov profesor Julije Benešić.

Horvat se već 1913. zaposlio u Obzoru kao novinar, no taj posao prekinuo je I. svjetski rat jer je Horvat mobiliziran u 25. domobransku pukovnicu, a 1916. godine u Bursilovljevoj ofenzivi pao je u rusko zarobljeništvo. Preko Galicije i Budimpešte došao je u Zagreb u rujnu 1918. godine. U Obzoru se ponovno zaposlio 1919. godine kao novinar, gdje je kasnije preuzeo kazališnu kritiku. (Kolar-Dimitrijević, 1994: 137-139) Od 1926. do 13. travnja 1941. bio je glavni urednik Jutarnjeg lista, kao novinar je surađivao s brojnim listovima te se potpisivao brojnim pseudonimima pa je zbog toga gotovo nemoguće napraviti popis njegovih bibliografskih jedinica. (Matan, 2005: 188) Svojim novinarskim radom Horvat je ostavio neizbrisiv trag u povijesti hrvatskog novinarstva, no taj rad na njemu je ostavio i veliku stigmju. Posebno je zanimljiv njegov sukob s Miroslavom Krležom koji je u svojoj knjizi *Moj obračun s njima* 1932. Horvata okarakterizirao kao *esteta i snoba nesposobna da shvati i društvenu zbilju i kazalište, predstavnika "obzoraškog nihilizma koji se preselio u naš grad prije trideset godina iz jedne bečke kavane i odonda cvate po našim redakcija-*

ma". (Beck, 2010: 380) Tijekom II. svjetskog rata Horvat je surađivao u HIBZ-u, nakon 1945. godine započinje skupljati građu po zagrebačkim knjižnicama i arhivima za svoja djela, a nakon osnutka Leksikografskog zavoda postaje njegov suradnik, gdje surađuje u enciklopedičkim izdanjima. (Švab, 2002: 641)

Horvat se, osim kao novinar, proslavio i kao autor brojnih kulturno povijesnih knjiga, pisao je živo i zanimljivo te su djela u svoje vrijeme ispunila, a i danas ispunjavaju, neke od najosjetljivijih praznina u hrvatskoj historiografiji XIX. i XX. Stoljeća, prvenstveno tematiku političke i kulturne povijesti, zbivanja 1848., život i rad poznatih hrvatski političara. (Švab, 2002: 642)

U književnosti se javio s povijesnim romanima *1848*, *Ikarov let*, *Pretorijanci*, *Na ugaru*. Eruditski i pronicljivo je napisao nekoliko popularno pisanih životopisa poznatih hrvatskih ličnosti kao što su Supilo i Ante Starčević te knjigu povijesnih portreta *Hrvatski panoptikum*. Također je objavio i monografiju o Ljudevitu Gaju. Urednički rad u Jutarnjem listu omogućio mu je uvid u političku i kulturnu povijest Hrvatske pa je razmjerno objektivno napisao *Političku povijest Hrvatske I-II*, *Stranke kod Hrvata i njihove ideologije*, *Kulturu Hrvata kroz 1000 godine I-II*, *Povijest novinstva Hrvatske 1771 – 1939* i *Prvi svjetski rat*. (Kolar-Dimitrijević, 1994: 144-146) Posljednja je u rukopisu ostala Horvatova knjiga *Pobuna omladine 1911 – 1914*, koja je čudom preživjela likvidaciju Horvatovih osobnih stvari nakon njegove smrti, a objavljena je 2006. godine. *Pobuna omladine* Josip Horvat napisao je neposredno prije smrti 1968. godine. U knjizi donosi biografske portrete četiriju hrvatskih atentatora, pripadnika nacionalističke omladine. Portreti također ocrtavaju razdoblje uoči I. svjetskog rata. (Matan, 2006: 354)

Horvat je bio jedan od naših najvećih novinara XX. stoljeća, često ponavljajući da je novinar historiograf života, mora imati znanja o svim njegovim komponentama i znanje kako se brzo okoristiti tim znanjem. (TV kalendar, emisija HRT 1, 15. 01. 2011., 12:15)

* * *

LITERATURA

1. Beck, Boris, Josip Horvat, *HND – prvo stoljeće; Hrvatsko novinarsko društvo 1910-2010*, Press Data, Zagreb, 2010
2. Horvat, Josip, *Pobuna omladine 1911 – 1914*, priredio i bilješkama popratio Branko Matan, SKD Prosvjeta Gordogan, Zagreb, 2006.
3. Horvat, Josip, *Stranke kod Hrvata*, priredila Mira Kolar-Dimitrijević, Privlačica, Vinkovci, 1994.
4. Matan, Branko, *Mala bibliografija Josipa Horvata*, *Gordogan* #6, broj 6(50), Udruga za kulturu Gordogan, Zagreb, 2005.
5. Švab, Mladen, Josip Horvat, *Hrvatski biografski leksikon 5 Gn-H*, Leksikografski zavod Miroslava Krleže, Zagreb, 2002.
6. TV kalendar, emisija HRT 1, 15.01.2011., 12:15